

Tórshavn, tann 20. apríl 2016
J.Nr.: LUM-32- 15/00102-6
(at tilskila í svári)
Tykkara J.nr.

Frágreiðing
frá
eftirlitsvitjan í
fjølbrekatoyminum Smæruni
tann 27. november 2014

Innihaldsvirlit

1. Inngangur	3
2. Skipan av eftirlitsvitjanini	4
3. Lýsing av fjølbrekatoyminum Smæruni	5
4. Samrøða við eindarleiðaran, samskiparan og starvsfólkaumboð	6
4.1. Børnini	6
4.2. Menningarætlanir	6
4.3. Samstarv við foreldur	7
4.4. Samstarv við skúlan	7
4.5. Samstarv við fyrisitingina í Almannaverkinum	7
4.6. Starvsfólk	7
4.7. Arbeidsumhørvri	8
4.8. Valdsnýtsla	8
4.9. Heilivágur	8
4.10. Leiguavtala	8
4.11. Eftirlit	9
4.12. Kynsligur ágangur	9
4.13. Visitering	9
5. Rundtúrur í hølunum	9
6. Samrøður við børn og avvarðandi	10
7. Endalig samrøða við eindarleiðaran, samskiparan og starvsfólkaumboð	12
8. Samandráttur	13
9. Tilmæli	15

1. Inngangur

Tann 1. oktober 2014 varð heimildin hjá Løgtingsins umboðsmanni víðkað til eisini at fevna um eitt serligt eftirlit við privatum stovnum o.ø., sum hava til uppgávu at taka sær av børnum og ungum. Umboðsmaðurin skal m.a. hava eftirlit við, at Føroyar halda ásetingarnar í Barnarættindasáttmálanum hjá Sameindu Tjóðum (ST) um at tryggja rættindi hjá børnum og ungum.

Í hesum sambandi gjørði umboðsmaðurin av at fara á eftirlitsvitjanir á stovnum fyri børn og ung, sum hava menningartarn og/ella bera fjølbrek. Orsøkin til hetta var, at børnini á hesum stovnum teljast millum tey veikastu í samfelagnum og hava lítlan og ongan møguleika at siga frá sjálvi, um rættindi teirra ikki verða virð.

Umboðsmaðurin gjørði í fyrsta umfari av at fara á eftirlitsvitjanir í Frítíðartilboðnum við Landavegin í Tórshavn og í fjølbrekatoyminum Smæruni í Tórshavn og kanna hesi bæði frítíðartilboðini nærri.

Eftirlitsvitjanirnar vóru gjørdar í samráð við teir báðar stovnarnar og Almannaverkið. Frammanundan eftirlitsvitjanunum varð fyrireikandi fundur hildin, tann 29. oktober 2014, í hølunum hjá Almannaverkinum á Smyrilsvegi. Frá umboðsmanninum luttóku Sólja í Ólavsstovu, umboðsmaður og Elinborg Apol, fulltrúi. Frá Almannaverkinum luttóku A, stjóri, B, leiðari í Fakdeildini, D, deildarstjóri á Trivnaðardeplinum, E, eindarleiðari í Trivnaðareind 5 og F, varaeindarleiðari í Trivnaðareind 7.

Umboðsmaðurin greiddi frá um heimildirnar, hon hevur, og orsøkina til, at hon hevði gjørt av at kanna júst hesi bæði frítíðartilboðini. Samstundis upplýsti hon, at hon fór at biðja um ymiskt tilfar í sambandi við eftirlitsvitjanirnar.

Seinni gjørði umboðsmaðurin av at víðka eftirlitsvitjanirnar til eisini at fevna um Skúlan á Trøðni og umlættingarstovnarnar Eirargarð 16 A í Tórshavn og Reidrið (nú Mýrusóljan) í Runavík. Á henda hátt var gjørligt at fylgja nøkrum av børnunum í fjølbrekatoyminum Smæruni gjøgnum allan gerandisdagin og harvið fáa eina heildarmynd av gerandisdegnum hjá teimum og síggja tey tilboð, sum verða bjóðað teimum.

Heimildirnar fyri slíkum eftirlitsvitjanum eru at finna í løgtingslóg nr. 60 frá 10. mai 2000 um Løgtingsins umboðsmann, sum broytt við løgtingslóg nr. 157 frá 20. desember 2013 (Umboðsmanslógin), og eru soljóðandi:

“ ...

§ 4. Virksemið umboðsmansins fevnir um alla fyrisiting heimastýrisins (t.e. lands- og kommunalu), og viðurskifti hjá børnum á privatum stovnum v.m., hvørs uppgávur beinleiðis viðvíkja børnum.

...

§ 5. Umboðsmaðurin hefur eftirlit við, at tær í § 4 nevndu umsitingareindir ikki gera mistøk ella vanrøkja skyldur sínar, og at almenna umsitingin ikki fremur órætt móti einstaka borgaranum.

§ 6.

...

Stk. 7. Umboðsmaðurin kann kanna allar stovnar, myndugleikar og tænaustøð, sum eru fevnd av virkisøkinum hjá umboðsmanninum.

§ 8. Tær í § 4 nevndu umsitingar hava skyldu at geva umboðsmanninum tær upplýsingar og at leggja fram øll tey skjøl, sum hesin embætis vegna krevur at fáa fyrilagt.

...

3. stk. Umboðsmaðurin hefur rætt til at vitja støð, ið kannað verða, og hann hefur fría atgongd til at gera kanningar í øllum neyðugum hølum.

...”

2. Skipan av eftirlitsvitjanini

Á eftirlitsvitjanini í Smæruni luttóku vegna Løgtingsins umboðsmann Sólja í Ólavsstovu, umboðsmaður, Elinborg Apol, fulltrúi og Irene Rønn Lind, sum vanliga starvast hjá Folketingets ombudsmand. Irene Rønn Lind er sálarfrøðingur og serkøn í sálarfrøði innan barnaøkið.

Eftirlitsvitjanin vardi í 3½ tíma og byrjaði við einum fundi við eindarleiðaran í Smæruni, G, samskiparan í Smæruni, H, og námsfrøðing í Smæruni, I. Aftan á fundin vísti eindarleiðarin umboðsmanninum runt í hølunum hjá Smæruni.

Í sambandi við eftirlitsvitjanina varð eitt uppslag sett upp í hølunum hjá Smæruni, har kunnað varð um eftirlitsvitjanina, og at tey børn, avvarðandi og starvsfólk, ið ynsktu tað, høvdu møguleika at tosa við umboðsmannin um viðurskiftini í Smæruni og viðurskiftini hjá avvarðandi og barninum. Umboðsmaðurin tosaði bæði við børn og avvarðandi. Einki starvsfólk hevði sett ynski fram um at tosa við umboðsmannin.

Eftirlitsvitjanin endaði við einum fundi við eindarleiðaran, G, samskiparan, H, og námsfrøðingin, I.

Almannaverkið hevði latið umboðsmanninum neyðug skjøl og upplýsingar í sambandi við eftirlitsvitjanina.

Áðrenn eftirlitsfrágreiðingin endaliga varð greidd úr hondum, varð hon send Almannamálaráðnum, Almannaverkinum og Smæruni til viðmerkingar. Ongin hevði nakrar viðmerkingar til frágreiðingina.

Í sambandi við eftirlitsvitjanina hevur umboðsmaðurin millum annað tikið útgangsstøði í niðanfyrinevndu reglum:

Lovbekendtgørelse nr. 100 af 2. mars 1988 om offentlig forsorg, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 83 frá 22. mai 2015.

Kunngerð nr. 6 frá 16. januar 1992 um ST-samtykt frá 20. november 1989 um rættindi barnsins – Barnarættindasáttmálin.

Sáttmáli sameindu tjóða um rættindi hjá einstaklingum, ið bera brek.

3. Lýsing av fjølbrekatoyminum Smæruni

Smæran heldur til í leigaðum hølum í Skúlanum á Trøðni, Á Frælsinum 32, Tórshavn. Smæran er eitt frítíðartilboð aftan á skúlatíð til børn við fjølbreki og eitt dagtilboð til smá børn við fjølbreki. Smæran hoyrir til trivnaðareind 7 í Trivnaðardeplinum hjá Almannaverkinum og byrjaði í núverandi hølunum í 2007. Áðrenn hetta vóru hølini nýtt til dagstovn fyri børn, sum bóru brek.

Eingin endamálsorðing var fyri Smæruna.

Við skrivi, dagfest 14. september 2015, bað umboðsmaðurin Almannaverkið um at greiða frá, hví eingin endamálsorðing var fyri fjølbrekatoymið Smæruna, sum eisini lýsti námsfrøðiliga arbeiðið í Smæruni.

Við skrivi, dagfest 8. oktober 2015, kunnaði Almannaverkið umboðsmannin um, at Almannaverkið var í ferð við at gera virðisorðing fyri allan stovnin. Arbeiðið var væntandi liðugt í november 2015. Tá virðisorðingin var gjørd, varð farið undir at gera endamálsorðing til fjølbrekatoymið Smæruna við støði í virðisorðingunum. Væntandi var hetta arbeiðið liðugt á vári 2016.

4. Samrøða við eingarleiðaran, samskiparan og starvsfólkaumboð

Eftirlitsvitjanin byrjaði við einari samrøðu við eingarleiðaran, G, samskiparan, H og námsfrøðingin, I. Samrøðan var á donskum, soleiðis at Irene Rønn Lind skilti, hvat sagt varð.

Umboðsmaðurin greiddi frá, at vitjanin var ein liður í arbeiðinum, nú hon eisini er vorðin Barnanna umboðsmaður frá 1. oktober 2014. Arbeiðshátturin er, at umboðsmaðurin tekur ímóti og viðgerð klagur umframt at fara á eftirlitsvitjanir. Í hesum sambandi hevði hon valt at leggja fyrstu eftirlitsvitjanirnar sum Barnanna umboðsmaður til stovnar við børnum, sum hava menningartarn og/ella bera fjølbrek, tí hesi børn eru so sárbær og eru ikki før fyri at klaga sjálvi. Umboðsmaðurin greiddi frá, at hon kom fyri at hyggja eftir, hvussu hølini vóru, hvørji tilboð hesi børn høvdu, um lóggáva manglaði á økinum, um Barnarættindasáttmálin varð hildin o.s.fr. Umboðsmaðurin ynskti at vísa á møguligar manglar fyri at bøta um korini hjá hesum børnum.

Ætlanin hjá umboðsmanninum var m.a.:

- at tosa um viðurskiftini rundan um børnini og starvsfólkini
- at hoyra um valdsnýtsla var millum børn/vaksin og børn/børn
- at hoyra um handfaring av heilivági í Smæruni
- at síggja teir fysisku karmarnar og taka myndir
- at hoyra, um aðrir eftirlitsmyndugleikar, so sum námsfrøðiliga eftirlitið, høvdu verið á vitjan í Smæruni.

4.1. Børnini

Íalt átta børn, í aldrinum 2 til 17 ár, gingu í Smæruni. Børnini vóru har ymiskar tíðir. Í mesta lagi vóru sjev børn í Smæruni í senn. Sum heild bóru børnini stór brek.

4.2. Menningarætlanir

Higartil vóru menningarætlanir gjørdar fyri fyra av børnunum, men ætlanin var, at øll børnini í Smæruni skuldu hava eina menningarætlan. Børnini í Smæruni vóru sera ymisk og eisini sera ymisk frá øðrum børnum og ungum. Øll kundu tey stimbrast á ein ella annan hátt, sum t.d. við at svimja, ríða, spæla teldu, síggja film, spæla kort og fáa fótabað.

Við skrivi, dagfest 14. september 2015, bað umboðsmaðurin Almannaverkið um at greiða frá, um menningarætlanir nú vóru gjørdar fyri øll børnini, sum gingu í fjølbrekatoyminum Smæruni.

Við skrivi, dagfest 8. oktober 2015, kunnaði Almannaverkið umboðsmannin um, at menningarætlanir vóru gjørdar fyri øll børnini. Menningarætlanirnar skuldu hóska til menningarstøðið og skuldu eftirmetast javnan.

4.3. Samstarv við foreldur

Samstarvið við foreldrini var gott. Smæran hevði ikki skipaðar foreldrafundir og metti ikki, at hetta var neyðugt. Starvsfólkini høvdu dagligt samband við foreldrini, og viðtalur vórðu hildnar, um brúk var fyri tí. Um okkurt serligt stakk seg upp, varð skipað fyri foreldrafundi.

4.4. Samstarv við skúlan

Einki skipað samband var millum skúlarnar, har børnini gingu, og Smæruna.

4.5. Samstarv við fyrisitingina í Almannaverkinum

Hvørt einstakt barn hevði ein málsviðgera hjá Almannaverkinum, sum skuldi leggja til rættis fyri tað einstaka barnið.

4.6. Starvsfólk

Seks starvsfólk arbeiddu fast í Smæruni, fyra námsfrøðingar, ein sjúkrarøktarfrøðingur og ein heilsuhjálpari. Normeringin var ein til ein. Okkurt barn, sum bara var í Smæruni tveir dagar um vikuna, hevði egnan stuðul við sær.

Samskiparin hevði eftirútbúgving í Marte Meo-háttalagnum. Tvey av starvsfólkunum vóru í ferð við at taka eina serútbúgving sum námsfrøðiligir massørar. Onkur av starvsfólkunum dugdi at samskifta við tekn til talu. Starvsfólkini høvdu fingið skeið í fyrstuhjálpi, og fyrstuhjálparskeið vórðu hildin av og á. Starvsfólkini fingtu eisini bjóðað at fáa supervisjón.

Samskiparin í Smæruni upplýsti, tann 2. september 2015, fyri umboðsmanninum, at Smæran ikki hevði sjúkrarøktarfrøðing longur, tí hesin sat í fyribils starvi og var spardur burtur. Hetta var til stóran ampa fyri Smæruna.

Við skrivi, dagfest 14. september 2014, bað umboðsmaðurin Almannaverkið um at greiða frá, hvørja ætlan Almannaverkið hevði fyri sjúkrarøktarfrøðingi til fjølbrekatoymið Smæruna, vísandi til, at talan er um børn við stórum tørvum á heilivági og heilsustøðuna annars hjá hesum børnum.

Við skrivi, dagfest 8. oktober 2015, kunnaði Almannaverkið umboðsmannin um, at Almannaverkið hevði søkt eftir sjúkrarøktarfrøðingi til eindina, sum eisini skuldi vera í fjølbrekatoyminum Smæruni, men ongin sjúkrarøktarfrøðingur søkti starvið. Tí var enn ongin sjúkrarøktarfrøðingur knýttur at Smæruni. Færri børn vóru í tilboðnum nú, og var starvsfólkanormeringin sett eftir, hvussu nógv børn vóru. Smæran hevði tætt samstarv við Barnadeildina á Landssjúkrahúsinum, men Almannaverkið ásannaði eisini týðningin av at hava sjúkrarøktarfrøðing í starvi og arbeiddi framhaldandi fram móti at fáa sjúkrarøktarfrøðing knýttan av Smæruni.

4.7. Arbeidsumhvørvi

Starvsfólkini lótu væl at arbeidshuginum og hildu, at tey høvdu tað gott saman sum starvsfelagar. Hóast nógv tung tøk vóru kropsliga, so var eingin trupulleiki við sjúkrafráveru. Smæran hevði flytiliga lyftu, sum lyfti børnini í segli. Arbeidsumstøðurnar at lyfta vóru tó ikki nøktandi, tí har var ov trongligt í hølunum. Starvsfólkini fingu tí ofta blá merkir o.tíl. í sambandi við lyfting. Torført var at broyta høluni, tí talan var um eitt leigumál.

Smæran hevði egnan buss og leigaði hjálpitól frá Hjálpitólamiðstöðini. Bussurin hevði ikki fast parkeringspláss við inngongdina til bygningin, og hetta gav ofta trupulleikar, tá børnini skuldu flytast til og frá bygninginum.

Við skrivi, dagfest 14. september 2015, bað umboðsmaðurin Almannaverkið um at greiða frá, um Almannaverkið hevði ætlanir um at loysa trupulleikan við parkeringsviðurskiftunum hjá bussinum hjá fjølbrekatoyminum Smæruni uttanfyri bygningin, har Smæran heldur til.

Við skrivi, dagfest 8. oktober 2015, kunnaði Almannaverkið umboðsmannin um, at Almannaverkið hevði verið í samband við Skúlan á Trøðni um fast parkeringspláss, men at skúlin ikki ynskti at ganga ynskinum um fast pláss á møti.

4.8. Valdsnýtsla

Smæran hevði ongan trupulleika við valdsnýtslu. Víst varð á, at tey flestu av børnunum vóru so veik, at hetta ikki var nakað evni.

4.9. Heilivágur

Heilivágur varð havdur í varðveitslu í køliskápinum. Talan var um linkandi heilivág. Umboðsmaðurin vísti á, at heilivágur skal vera læstur inni, og at lás tí átti at vera á køliskápinum. Í hvussu er átti heilivágurin at verið læstur inni í einum skápi.

Við skrivi, dagfest 14. september 2015, bað umboðsmaðurin Almannaverkið um at greiða frá, um heilivágur í fjølbrekatoyminum Smæruni nú varð hildin í varðveitslu undir lási.

Við skrivi, dagfest 8. oktober 2015, kunnaði Almannaverkið umboðsmannin um, at Almannaverkið síðani eftirlitsvitjanina hevði skipað so fyri, at heilivágur nú var undir varðveitslu í læstum skápi.

4.10. Leiguavtala

Leiguavtalan, viðvíkjandi hølunum hjá Smæruni, var frá 2006. Talan var um eina avtalu um nýtslu av B-lonini, á umleið 192 m², og Pedelhúsinum, á umleið 100 m², t.v.s. umleið 292 m² íalt. Avtalan var ikki tíðaravmarkað. Almannaverkið hevði upplýst fyri umboðsmanninum, at eingin nýggjari leiguavtala var. Heldur ikki var møguligt at finna ummæli frá Landslæknanum ella góðkenningar frá brunamyndugleikum og arbeidseftirlitinum í sambandi við leiguavtaluna.

Við skrivi, dagfest 14. september 2015, bað umboðsmaðurin Almannaverkið um at greiða frá, um Almannaverkið metti, at henda leiguavtalan var nøktandi og fevndi um veruligu høluni, har fjølbrekatoymið Smæran heldur til.

Við skrivi, dagfest 8. oktober 2015, kunnaði Almannaverkið umboðsmannin um, at avtalan millum Almannaverkið og Skúlan á Trøðni, um nýtslu av hølunum hjá Smæruni, varð dagførd í mai 2015 og fevndi nú m.a. um høluni, har Smæran heldur til. Almannaverkið metti, at hendan avtalan, við tí ískoyti og tillaging sum var gjørd, var nøktandi.

4.11. Eftirlit

Námsfrøðiligt eftirlit var í Smæruni annað hvørt ár. Seinast, námsfrøðiliga eftirlitið vitjaði Smæruna, var í juni 2014.

4.12. Kynsligur ágangur

Í sambandi við flutning av børnunum ynskti Irene Rønn Lind, sálarfrøðingur, at vita, um starvsfólkini í Smæruni høvdu hugsað um vandan fyri kynsligum ágangi móti børnunum t.d. undir flutningi. Eisini spurdi hon, um børnini fingi fyriryrgjandi undirvísing um, at tað eru støð á kroppinum hjá einum sjálvum, sum onnur ikki skulu røra. Starvsfólkið upplýsti, at tey ikki høvdu hugsað um hetta.

Við skrivi, dagfest 14. september 2015, bað umboðsmaðurin Almannaverkið um at greiða frá, um Almannaverkið hevði ætlan um at seta tiltøk í verk fyri at fyriryrgja, at børn í fjølbrekatoyminum Smæruni verða fyri kynsligum ágangi.

Við skrivi, dagfest 8. oktober, kunnaði Almannaverkið umboðsmannin um, at børnini sjáldan vóru einsamøll t.d. undir flutningi. Oftast vóru tvey børn saman við tveimum starvsfólkum. Almannaverkið royndi altíð at skipa so fyri, at tað so vítt møguligt var meira enn eitt starvsfólk til staðar saman við børnum. Almannaverkið hevði, sum var, ikki ætlanir um at seta onnur tiltøk í verk fyri at fyriryrgja kynsligan ágang.

4.13. Visitering

Upplýst varð, at eingin visitering var til pláss í Smæruni, tí Smæran var ikki eitt røktartilboð, men eitt frítíðartilboð. Talið av plássum setti mark fyri, hvør fekk pláss í Smæruni.

Samskiparin í Smæruni upplýsti, tann 2. september 2015, fyri umboðsmanninum, at fimm børn nú vóru knýtt at Smæruni, og at eingin var á bíðilista til pláss.

5. Rundtúrur í hølunum

Hølini, sum Smæran heldur til í, er ein partur av Skúlanum á Trøðni. Bygningurin er bygdur í 1976, og hølini sóu út til at vera í góðum standi. Umboðsmaðurin vísti á, at um eldur skuldi

komið í, so var eingin trygg rýmingarleið frá hølunum og beinleiðis útum. Eindarleiðarin í Smæruni lovaði at bíleggja eina rampu beinanvegin. Samskiparin hevur upplýst fyri umboðsmanninum, at henda rampan varð gjørd beinanvegin aftaná eftirlitsvitjanina.

Ógvuliga trongligt var í hølunum, tí rúmini vóru ov smá til neyðugu hjálpartólini, sum tóku nógv pláss. Eisini vóru ov fá rúm til endamálið. T.d. bleiv starvsfólkarúmið eisini nýtt til annað virkseimi. Okkurt av teimum yngstu børnunum í Smæruni, kundi bara vera í Smæruni til kl. 13:00, tí hølismstøðurnar gjørdur, at tað var ov ófriðarligt at sova seinnapartsblund í hølunum.

Toiletviðurskiftini vóru út av lagi vánalig, tí har var ov lítið pláss til at skifta teimum stóru børnunum. Hetta hevði við sær, at tey vórðu skift í tilhaldsrúminum. Hetta, at eta og verða skiftur í sama rúmi, tyktist bæði óvirðiligt og skitført.

Irene Rønn Lind, sálarfrøðingur, hevur gjørt vart við, at hugsað eigur at verða um at varðveita menniskjavirðileikan í teimum ymisku støðunum, sum hesi børn við fjølbreki koma í, tí tað er so skjótt, at normarnir fara á glið í slíkum førum. T.d. kundi atlit verið tikið til blygdanarkenslurnar hjá teimum hálvvaksnu børnunum, tá tey vórðu skift, við at tey sjálvi sluppu at velja, hvør skuldi skifta teimum.

Við skrivi, dagfest 14. september 2015, bað umboðsmaðurin Almannaverkið um at greiða frá, hvørja ætlan Almannaverkið hevði viðvíkjandi høliviðurskiftunum hjá fjølbrekatoyminum Smæruni, serliga við atliti at, at har var so lítið pláss, at hálvvaksin børn vórðu skift í sama rúmi, har tey ótu, og at okkurt av børnunum ikki kundi vera í Smæruni fulla tíð vegna plásstrot og ófrið.

Við skrivi, dagfest 8. oktober 2015, kunnaði Almannaverkið umboðsmannin um, at Almannaverkið hevði kannað, um til bar at gera broytingar í verandi hølunum. Hetta lat seg ikki gera. Færri børn vóru í Smæruni nú, og tí var ikki longur so trongt og ófriðarligt. Skipað var soleiðis fyri, at rúmið við síðuna av vesinum, sum fyrr var gongd, nú var stongt av og varð brúkt saman við vesinum. Harafturat var avtala fingin í lag við skúlan um, at til bar at brúka vesið í B-lonini.

6. Samrøður við børn og avvarðandi

Umboðsmaðurin hevði samrøður bæði við børn og avvarðandi.

Semja var um, at karmarnir, sum starvsfólkini høvdu at arbeiða undir, vóru vánaligir, tí ov trongligt var í hølunum. Víst var á, at vesiviðurskiftini vóru út av lagi vánalig, og at tað bæði var heilsuskaðiligt og óvirðiligt, at børnini ótu og vórðu skift í sama rúmi.

Summi av børnunum vóru til umlætting í Mýrusóljuni í Runavík, onnur í Eirargarði 16 A í Tórshavn. Onkur av teimum avvarðandi vísti á, at tað ikki var so lætt at slappa av, tá barnið var til umlætting í Mýrusóljuni, tí barnið kundi knappliga gerast ógvuliga sjúkt, og tá var langt at koyra til Landssjúkrahúsið. Tað besta hevði verið, um barnið kundi farið til umlætting í Tórshavn í staðin, og at frítíðarskúli og umlætting vóru í sama bygningi.

Við skrivi, dagfest 14. september 2015, bað umboðsmaðurin Almannerkið um at greiða frá, hvørja ætlan Almannerkið hevði viðvíkjandi teimum børnum við fjølbreki, sum høvdu tilboð um umlætting í Mýrusóljuni í Runavík, langt heimanífrá og langt frá Landssjúkrahúsinum, serliga tí at hesi børn vóru so kropsliga veik.

Við skrivi, dagfest 8. oktober 2015, kunnaði Almannerkið umboðsmannin um, at Almannerkið hevði bara Eirargarð 16 A at nýta til umlætting í Tórshavn. Umframt Eirargarð 16 A var møguleiki fyri umlætting í deplinum í Runavík og í komandi deplinum á Sandi.

Almannerkið var samt við umboðsmanninum í, at børnini í Smæruni áttu at fingið eitt tilboð um umlætting í Tórshavn. Politiska raðfestingin hevði tó verið at gjørt umlættingarstovnar uttanfyri Tórshavn. Almannerkið kundi ikki gera annað enn framhaldandi at vísa á tørvin í Tórshavn.

Ynski var sett fram um meira kunning frá myndugleikunum um, hvørji krøv eru til umlættingarstovnar. Ynskiligt hevði verið við einum faldara við upplýsingum um, hvat børn, sum bera fjølbrek, og avvarðandi teirra hava rætt til í hesi ella hasi støðuni.

Við skrivi, dagfest 14. september 2015, bað umboðsmaðurin Almannerkið um at greiða frá, um faldarar eru til avvarðandi at børnunum, sum bera fjølbrek, har tey verða kunnað um, hvørji rættindi børn, sum bera fjølbrek, og avvarðandi teirra hava, og hvørji krøv tey kunnu seta m.a. til umlættingarstovnar.

Við skrivi, dagfest 8. oktober 2015, kunnaði Almannerkið umboðsmannin um, at Almannerkið, sum var, ikki hevði faldarar sum upplýsa um, hvørji rættindi børn við fjølbreki hava, og hvørji krøv kunnu setast til m.a. umlættingarstovnar. Almannerkið var farið undir at gera standardir fyri tænastruna. Hetta var eisini ein partur av arbeiðinum við tænastrulóg, sum Almanneráráðið var farið undir. Almannerkið upplýsti, at Almannerkið skal altíð, í hvørjum einstøkum føri, meta um tørvin hjá barni og familju, tá talan er um umlætting.

Tey avvarðandi greiddu samljóðandi frá, at børn teirra ikki finga skikkaða undirvísing í Skúlanum á Trøðni, og hetta vóru tey stak ónøgd við.

Víst varð á, at samskiptið millum Smæruna og skúlarnar hjá børnunum var ov vánaligt. Einki samarbeiði var millum Smæruna og skúlarnar, og harvið fór týðningarmikil kunning um heilsustøðu og stimbran av børnunum fyri skeyti.

Fýlst varð eisini á, at ongar heildarloysnir og langtíðarætlanir verða gjørdar fyri børn, sum bera fjølbrek, frá tí tey verða fødd, og til tey fylla 18 ár. Víst varð á, at tað yvirhøvur mangla yvirskipað mál fyri fólk, sum bera brek. Nógva staðni eru skiftimøguleikar og atkomuviðurskifti vánalig. Sum dømi varð flogvøllurin í Vágum nevndur. Hóast hesin hevur nýggjan terminal, er eingin møguleiki at skifta einum stórum barni við fjølbreki har. Eisini varð nevt, at í øðrum londum hava fólk, sum bera brek, rætt til at hava hjálpara við ókeypis til ymisk tiltøk so sum sjónleik og svimjing.

Við skrivi, dagfest 14. september 2015, bað umboðsmaðurin Almannerkið um at greiða frá, um heildarloysnir og langtíðarætlanir verða gjørdar fyri børn, sum bera brek frá føðing av.

Við skrivi, dagfest 8. oktober 2015, kunnaði Almannerkið umboðsmannin um, at hvørt einstakt barn og familjan hava ein sosialráðgeva á Almannerkinum. Tað er Deildin fyri børn og ung, ið liggur undir Viðskiftadeplinum, ið hevur hesa uppgávu. Uppgávan er at vegleiða og ráðgeva um, hvørji rættindi eru í almannaáleggávu og í hesum sambandi at avgreiða móguligar umsóknir. Tær flestu játtanir eru galdandi í eitt ár, og tí verður roynt at hava eina samrøðu í minsta lagi eina ferð um árið, og er tørvur á fleiri, verður hetta gjørt. Tá barnið nærkast vaksnamannaaldri, verða barnið og familjan bjóðað til samrøðu, har endamálið er at leggja til rættis móguligar fyriskipanir, ið tørvur verður á, tá barnið er blivið 18 ár. Talan kann verða um bústaðar-, arbeiðs- og inntøkuviðurskifti, ella onnur viðurskifti, sum kunnu hava týðning.

7. Endalig samrøða við eindarleiðaran, samskiparan og starvsfólkaumboð

Eftirlitsvitjanin endaði við eini samrøðu við eindarleiðaran, G, samskiparan, H, og námsfrøðingin, I, har tikið varð samanum. Umboðsmaðurin upplýsti, at hon hevði avgjørt at víðka eftirlitskanningina til eisini at fevna um Skúlan á Trøðni og umlættingarstovnarnar Eirargarð 16 A í Tórshavn og Mýrusóljuna í Runavík, fyri at fáa eina heildarmynd av gerandisdegnum hjá børnunum í fjølbrekatoyminum Smæruni. Umboðsmaðurin greiddi frá, hvørjar trupulleikar hon ætlaði sær at taka upp í sambandi við eftirlitsvitjanina:

- Hølisviðurskiftini vóru ikki nøktandi. Ov fá rúm og ov trongligt. Serliga vesiviðurskiftini vóru vánalig.
- Fast støðupláss til bussin við inngongdina til bygningin.
- Fjarstøðuna frá umlættingarstovninum Mýrusóljuni í Runavík til bústaðirnar hjá børnunum og til Landssjúkrahúsið.
- Vantandi skikkað undirvísing av børnum, sum bera fjølbrek. Hesi viðurskiftini fór umboðsmaðurin at taka upp við Mentamálaráðið.

8. Samandráttur

Tann 27. november 2014 var Løgtingsins umboðsmaður á eftirlitsvitjan í fjølbrekatoyminum Smæruni í Tórshavn. Smæran er eitt frítíðartilboð aftan á skúlatíð til børn við fjølbreki og eitt dagtilboð til smá børn við fjølbreki. Smæran heldur til í leigaðum hølum í Skúlanum á Trøðni, Á Frælsinum 32, Tórshavn og er partur av trivnaðareind 7 í Trivnaðardeplinum hjá Almannaverkinum. Afturat umboðsmanninum luttóku eitt starvsfólk hjá umboðsmanninum og ein sálarfrøðingur á eftirlitsvitjanini.

Samanumtikið er umboðsmaðurin væl nøgd við eftirlitsvitjanina. Almannaverkið loysti beinanvegin ella vísti vilja at loysa teir trupulleikar, sum umboðsmaðurin vísti á. Starvsfólkini sóu út til at leggja alla orku í arbeiði sítt, og sambandið millum starvsfólkini og børnini sá út til at vera gott.

Í sambandi við eftirlitsvitjanina sóknaðist umboðsmaðurin eftir eini endamálsorðing fyri Smæruna. Almannaverkið upplýsti, at endamálsorðing fór at verða gjørd fyrsta dagin.

Bara nøkur av børnunum høvdu menningarætlanir. Almannaverkið upplýsti, at menningarætlanir nú eru gjørdar fyri øll børnini.

Starvsfólkini høvdu ampa av, at bussurin hjá Smæruni ikki hevði fast parkeringspláss við inngongdina til bygningin. Almannaverkið upplýsti, at hesin trupulleikin ikki kann loysast, tí Skúlin á Trøðni ikki ynskir at lata Smæruna fáa fast parkeringspláss við inngongdina.

Einki skipað samskipti var millum Smæruna og skúlarnir hjá børnunum.

Heilivágurin í Smæruni var ikki undir lási. Almannaverkið upplýsti, at heilivágurin nú verður hildin í varðveitslu undir lási.

Leiguavtalan við Skúlan á Trøðni samsvaraði ikki við veruligu umstøðurnar. Almannaverkið upplýsti, at avtalan varð dagförd í mai 2015 og nú er nøktandi.

Ongin trygg rýmingarleið var frá hølunum og beinleiðis útum. Rampa varð bíløgð beinanvegin og er gjørd.

Umboðsmaðurin ynskti at vita, um ætlanin var at geva børnunum fyribýrgjandi undirvísing fyri at minka um vandan fyri kynsligum ágangi. Almannaverkið upplýsti, at sum oftast er meira enn eitt starvsfólk til staðar saman við børnunum, og at Almannaverkið ongar ætlanir hevði um at seta onnur tiltøk í verk.

Umboðsmaðurin helt, at ov trongligt var í hølunum, og at vesiviðurskiftini vóru út av lagi vánalig. Almanna-verkið boðaði frá, at ikki ber til at gera broytingar í verandi hølunum, men at færri børn eru í Smæruni nú, so har er ikki so trongligt longur. Bøtt er um vesiviðurskiftini.

Umboðsmaðurin vísti á, at nøkur av børnunum vóru til umlætting í Eysturoynni langt burtur frá Landssjúkrahúsinum. Almanna-verkið helt, at hesi børn áttu at havt umlættingartilboð í Tórshavn, men at hetta er ein politisk raðfesting.

Sóknast var eftir faldara við upplýsingum um, hvat børn við fjølbreki og avvarðandi teirra hava rætt til í mun til umlættingarstovnar. Almanna-verkið kunnaði um, at Almanna-verkið er farið undir at gera standardir fyri hesa tænastru.

Umboðsmaðurin spurdi eftir heildarloysnum og langtíðarætlanum fyri børn við fjølbreki frá føðing av. Almanna-verkið kunnaði um, at hvørt einstakt barn og familjan hava ein sosialráðgeva knýttan at sær, sum vegleiðir og ráðgevrur um rættindir eftir almanna-lóggávuni og avgreiðir umsóknir. Miðað verður ímóti at hava eina samrøðu við familjuna minst eina ferð um árið. Tá barnið nærkast 18 árum skal samrøðan leggja til rættis slíkt sum bústaðar-, arbeiðs- og inntøkuvíðurskifti.

Aftaná eftirlitsvitjanina hjá umboðsmanninum er sjúkrarøktarfrøðingurin í Smæruni støðgaður í starvinum. Almanna-verkið upplýsti, at arbeiðt verður fram ímóti at fáa ein sjúkrarøktarfrøðing knýttan at Smæruni.

9. Tilmæli

Umboðsmaðurin mælir Almannaverkinum til at gera langtíðarætlanir og heildarloysnir fyri hvørt einstakt barn við fjølbreki, frá føðing av, saman við familjuni hjá barninum.

Umboðsmaðurin mælir Almannaverkinum til, at avvarðandi at børnum við fjølbreki fáa betri skrivliga kunning um, hvørji rættindi børn við fjølbreki og familjur teirra hava, hvørji krøv kunnu setast til t.d. umlættingarstovnar, og hvørji tilboð teir einstøku stovnarnir hava til børn, sum bera fjølbrek.

Umboðsmaðurin mælir til, at skipað samskipti verður millum Smæruna, skúlarnar og umlættingarstovnarnar hjá børnunum, soleiðis at samstarvað verður um m.a. stimbran av børnunum, og soleiðis at tryggjað verður, at samskiptishættirnir eru teir somu í frítíðartilboði, skúla, umlættingarstovnum og heima.

Aftaná at hava verið á eftirlitsvitjan í fjølbrekatoyminum Smæruni, Skúlanum á Trøðni og umlættingarstovnunum Eirargarði 16 A í Tórshavn og Mýrusóljuni í Runavík, mælir umboðsmaðurin til, at ein heildarætlan verður gjørd fyri hesi børn, sum eru so heilsuliga veik, soleiðis at sleppast kann undan, at tey verða flutt ov nógv runt. Ein slík loysn ber móguliga við sær, at lærarin kemur á staðið, har børnini eru, fyri at undirvísa.

Sólja í Ólavsstovu
Løgtingsins umboðsmaður